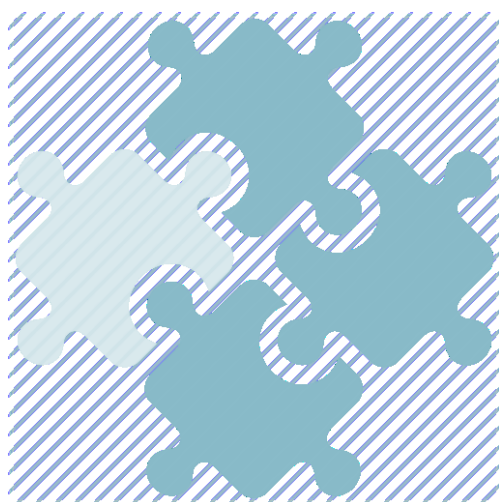

Integratie door participatie

integratie van statushouders in de gemeente Leeuwarden 2017

Evaluatie van het plan van aanpak
December 2017

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Samenvatting en evaluatie	2
Aansluiting op het gemeentelijk beleid	3
Organisatie van de keten	3
Regie over de keten	3
Regie in de keten (procesregie)	3
Sociale zaken	4
Amaryllis	5
Ketenpartners	6
Woningbouwcorporaties	6
Klant Contact Centrum gemeente Leeuwarden	6
Stichting Vluchtelingenwerk	6
Stichting Support Fryslân en Stichting VerbindMij	7
Wellzo	7
Friesland College	8
Kredietbank Nederland	8
GGD	9
Meaningful waiting	9
Alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV's)	10
Convenant	10
Opvanglocaties	11
Monitoring	11
Taakstelling huisvesting	11
Samenstelling instroom	12
Overige aandachtspunten	12
Gemeentelijke herindeling	12
Veiligheid en overlast	13
Gezinshereniging	13
Inburgering	13
Financiën	14
Structurele vergoeding	14
Incidentele vergoeding	14
Toename kosten bijzondere bijstand	14

Inleiding

In de vergadering van 23 juni 2016 heeft het college van burgemeester en wethouders de gemeenteraad het Plan van aanpak “Integratie door participatie” vastgesteld en daarna aan de gemeenteraad aangeboden. De dienst Sociaal Domein heeft het plan van aanpak nader uitgewerkt en deze is vastgelegd in het document “Uitwerking Plan van aanpak ‘Integratie door participatie’ (november 2016)”.

Deze evaluatie volgt in grote lijnen het document van de uitwerking.

Samenvatting en evaluatie

Het plan van aanpak is gebaseerd op de uitgangspunten van het gemeentelijk beleid zoals beschreven in het Koersdocument “Hervorming Sociaal Domein”. Voortvloeiend uit deze uitgangspunten is de procesregie op de ondersteuning en begeleiding van statushouders belegd Sociale Zaken en Amaryllis. Vanuit de gemeenteraad is uitdrukkelijk meegegeven dat de nieuwe Leeuwarders via de bestaande structuur toegang moeten hebben tot voorzieningen en dat hiervoor geen extra structuur voor moest worden gevormd. Alleen daar waar nodig moeten extra accenten in de dienst- en hulpverlening gelegd worden. Dit is een goede basis gebleken. Het daadwerkelijk vormgeven aan de regierol in de keten is echter lastig gebleken. Consulente van Sociale Zaken en sociaal werkers van Amaryllis waren begin 2017 nog onvoldoende voorbereid op de problematiek rondom de statushouders. De situatie in Leeuwarden destijds was gelijk aan het landelijke beeld en past bij dat gemeenten in korte tijd een aanpak op het beleidsthema vluchtelingen moest realiseren. Inmiddels is veel kennis en ervaring opgedaan en worden statushouders volop meegenomen in de diverse caseloads. Gedurende het jaar werd ook duidelijk dat er nog inefficiëntie is binnen de keten. Na de zomer zijn stappen gezet om hier verbetering in aan te brengen. De sector Toegang heeft vanuit de regierol over de keten hierin sterker de rol van sturing en monitoring gepakt met als resultaat dat de keten weer steviger staat en iedereen weet wat de bedoeling is.

Een van de onderwerpen die in de verbetering van de totale aanpak een rol speelt is het benutten van de wachttijd van de statushouder. Dit is de tijd die zit tussen het moment dat de statushouder is gekoppeld aan de gemeente en de daadwerkelijke vestiging. Deze tijd kan meer dan nu gebruikt worden voor het op gang brengen van integratie en participatie. Voor 2018 is dit een aandachtspunt.

De verschillende ketenpartners weten elkaar goed te vinden en denken en werken constructief mee in de verbetering van de ketenaanpak. Er is een goede samenwerking en er zijn korte lijnen.

Van uitstroom naar betaald werk is nog weinig sprake. Dit heeft met name met taalachterstand te maken. Wel is er - mede ook door de inzet van de ROC's - een aantal jongeren dat inmiddels een opleiding volgt, waar ook studiefinanciering voor wordt ontvangen. Ook is er goede belangstelling voor participatieactiviteiten en is het aantal statushouders dat inmiddels vrijwilligerswerk verricht, groter dan verwacht.

Een speciale groep binnen het totaal van statushouders in Leeuwarden zijn de Alleenstaande Minderjarig Vreemdelingen (AMV's). In 2017 heeft de VNG een handreiking gepubliceerd voor een soepele overdracht van verantwoordelijkheden van voogd en begeleider naar gemeenten op het moment dat de jongere de volwassen leeftijd bereikt. Op basis van deze handreiking heeft de gemeente een convenant afgesloten met Nidos (voogd) en Jade Zorggroep (opvang en begeleiding) om hier lokaal vorm aan te geven.

De instroom van asielzoekers in Nederland en daarmee het aantal asielprocedures neemt af. In de loop van 2017 werd het aantal nieuwe koppelingen van statushouders voor huisvesting in een gemeente dan ook minder. De huisvesting van statushouders vindt

steeds meer plaats als gevolg van gezinshereniging. Dit heeft zo nu en dan voor hoofdbreken gezien het beschikbare woningaanbod in Leeuwarden, maar is uiteindelijk wel steeds opgelost. Ook in 2018 wordt nog een grote instroom van nareizigers verwacht.

Vanaf 2015 tot en met september 2017 zijn zo'n 500 statushouders naar de gemeente Leeuwarden gekomen, hetzij via een koppeling vanuit de COA, hetzij op eigen initiatief. Vooral jonge mensen die zich in de stad hebben gevestigd.

Bijna 45% van de statushouders is afkomstig uit Eritrea. Een land dat in bijna alles ver afstaat van onze Westerse maatschappij. Er is grote zorg over een goede integratie van deze groep statushouders. Voor 2018 zal de focus van zorg en ondersteuning zich dan ook richten op deze groep.

Aansluiting op het gemeentelijk beleid

Bij het opstellen van de uitwerking van het plan van aanpak is het Koersdocument "Hervorming Sociaal Domein" leidend geweest:

- Iedereen doet mee
- Dienstverlening dichtbij
- 1 huishouden, 1 plan 1 sociaal werker
- Als het nodig is gaan we erop af

Deze uitgangspunten zijn nog steeds van kracht. De keten van integratie en participatie van statushouders is hierop gebaseerd.

Organisatie van de keten

Voor de ondersteuning van de statushouder die zich vestigt in de gemeente Leeuwarden is zoveel als mogelijk aangesloten op bestaande structuren en uitgangspunten. De gemeente heeft hierin de regie, primair vanuit de Participatiewet maar ook de wettelijke taken maatschappelijke begeleiding en zorgplicht. Daarnaast heeft de statushouder zelf te maken met de verplichtingen vanuit de Wet Inburgering.

Regie over de keten

Vanuit de wettelijke taken is de regie over de keten als ook de beleidsontwikkeling en -monitoring belegd bij de sector Toegang van de Dienst Sociaal Domein. Vanuit de sector Toegang worden de subsidies verleend en de overeenkomsten gesloten. Er is een actieve sturing op de processen, de samenwerking in de keten en de resultaten die behaald moeten worden.

Regie in de keten (procesregie)

Aansluitend op bestaande structuren en uitgangspunten hebben Sociale Zaken en Amaryllis de procesregie in de keten. Zij zijn verantwoordelijk voor het maken van de afspraken met de verschillende ketenpartners en het feitelijk inregelen van dienst- en hulpverlening.

In het kader van de Participatiewet wordt met de statushouder een gesprek gevoerd en een plan van aanpak geformuleerd. Als dit plan gericht is op werk of opleiding, dan is Sociale Zaken de regievoerder. Is werk of opleiding (voorlopig) niet aan de orde, dan is Amaryllis de regievoerder. Ook is Amaryllis betrokken bij die huishoudens waar sprake is van multiproblematiek en verminderde zelfredzaamheid.

Sociale zaken

Het team Jongeren is de regievoerder als het gaat om de groep statushouders 27-.
Het team Werk is de regievoerder voor de groep statushouders 27+.

In eerste instantie waren de jonge statushouders verdeeld over alle consulenten van het Jongerenteam. In juli 2017 is hierin een verandering doorgevoerd. Drie consulenten zijn vrijgemaakt om zich te specialiseren in de groep jonge statushouders. Hun caseload bestaat nu voor 80 tot 90% uit statushouders. Daarnaast onderhouden zij de contacten met de direct bij de ondersteuning van statushouders betrokken ketenpartners en andere partijen zoals onderwijsinstellingen. De kennis en ervaring van deze drie consulenten wordt gedeeld en geborgd. Daarom is inmiddels een deel van de groep statushouders bij andere consulenten ondergebracht. Een groot deel van de consulenten en leerplechtambtenaren heeft in juli 2017 een training gehad voor interculturele communicatie, met specifieke aandacht voor de Eritrese cultuur.

Team Werk heeft alle statushouders van 27 jaar en ouder met een bijstandsuitkering die zich in 2016 en 2017 in Leeuwarden hebben gevestigd uitgenodigd voor een gesprek, met als doel om duale trajecten te kunnen starten of uitstroom naar (vrijwilligers)werk of opleiding te bevorderen. Deze groep statushouders is verdeeld over meerdere consulenten, maar er zijn twee consulenten die zich hebben gespecialiseerd en een groter aantal statushouders in hun caseload hebben.

Voortgang en resultaten uitstroom naar school of werk:

Statushouders die nog geen 18 jaar zijn, zijn leerplichtig en gaan naar school. Voor de jonge kinderen is OBS Eestroom er speciaal op toegerust om hen een eerste start te geven zodat ze daarna op de basisschool in de buurt met voldoende taalniveau kunnen instromen. Kinderen in de leeftijd van het voorgezet onderwijs gaan voornamelijk naar de internationale schakelklas (ISK) en stromen daarna zoveel mogelijk door naar het reguliere onderwijs.

Het schoolverzuim onder met name de Eritrese jongeren is hoog. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn dat de dagelijkse begeleiding van de jongeren (AMV's) in de Kleine Woon Eenheden (KWE's) van Jade op dit punt ontoereikend is en dat het onderwijsprogramma onvoldoende aansluit op de veelal laag of niet opgeleide Eritrese jongeren. Om het schoolverzuim terug te dringen bezoekt de leerplechtambtenaar de scholen om de jongeren zelf te benaderen en aan te spreken, maar ook de KWE's worden bezocht en wordt met de begeleiders gesproken over het belang van het naar school gaan en de aandacht die de begeleider daarvoor moet hebben. In enkele gevallen heeft de leerplechtambtenaar een Haltstraf opgelegd of een proces verbaal opgemaakt. Via de VNG heeft Leeuwarden met andere gemeenten meermaals aandacht bij het rijk gevraagd voor meer begeleiding in de KWE's, aangezien dit binnen de taak van het rijk valt.

Het is belangrijk dat de jonge statushouders een goede startkwalificatie voor de arbeidsmarkt hebben. Daar is passend onderwijs voor nodig. De ISK en de ROC's hebben in gezamenlijkheid hier het afgelopen jaar op geïnvesteerd. Er is een aanbod ontwikkeld, aanvullend op het reguliere onderwijs.

Voor de snellere en betere leerlingen is dit aanbod gericht op de entreeopleidingen van het MBO. Als de leerling vanuit het entreeonderwijs doorstroomt naar een MBO opleiding op niveau 2 en daar voor slaagt, dan is ook voldaan aan de inburgeringsplicht.

Voor de langzamere en minder presterende leerlingen is het passend onderwijs aanbod gericht op de inburgering. Dit om er zeker van te zijn dat zij voldoen aan de inburgeringsplicht.

In de samenwerking tussen de ISK en de ROC's wordt gebruik gemaakt van de Rutte-regeling. Deze regeling houdt in dat jongeren van 16 en 17 jaar vanuit de ISK al mee kunnen doen in het beroepsonderwijs van een ROC. Op deze manier krijgen de jongeren een goed beeld van een beroep en raken ze ook al vertrouwd met de gang van zaken op een ROC. Als blijkt dat de jongere kan overstappen naar een reguliere vakopleiding van het ROC, dan wordt dat gestimuleerd en mogelijk gemaakt. De jongere ontvangt dan studiefinanciering. Lukt de overstap niet, dan gaat de jongere verder met de inburgeringscursus van Friesland College of Friese Poort. Doordat de jongere in de

voorafgaande periode al intensief aan taalontwikkeling heeft kunnen werken, is de kans van slagen voor het inburgeringsexamen substantieel toegenomen. Maar slagen voor het inburgeringsexamen zal niet in alle gevallen lukken. Er is nu eenmaal een categorie niet-leerbare jongeren. In die situaties kan ontheffing van de inburgeringsplicht worden aangevraagd en dan zal de leerling via speciale trajecten naar werk worden toegeleid.

Van de groep statushouders in de leeftijdscategorie 18 t/m 26 jaar met een uitkering (248) zijn er 4 uitgestroomd naar betaald werk. Daarnaast zijn 30 uitgestroomd naar een opleiding waarvoor ze een studiefinanciering ontvangen. 194 statushouders volgen lessen via de ISK/ROC of inburgeringslessen bij Friesland College of Friese Poort. Van 26 statushouders is bekend dat ze naast de (inburgerings)lessen nog participatieactiviteiten uitvoeren (al dan niet via bemiddeling door Wellzo). En met 20 statushouders moet nog een eerste gesprek plaatsvinden.

Van de groep statushouders van 27 jaar en ouder (85) hebben er 2 een betaalde baan gevonden. Uitstroom naar een opleiding is er niet. Vrijwel alle statushouders volgen inburgeringslessen. Zo'n 15 statushouders verrichten daarnaast nog vrijwilligerswerk. Inmiddels zijn er ongeveer 12 statushouders zo ver dat ze een taalstage kunnen volgen. In 2018 zullen er nog zo'n 20 statushouders hier aan kunnen worden toegevoegd; deze hebben nu nog een belemmering op het gebied van gezondheid of beheersen nog onvoldoende de Nederlandse taal. Een taalstage houdt in dat de statushouder gedurende een periode van zes maanden meeloopt met een werknemer binnen een bedrijf of organisatie met als hoofddoel nog meer de Nederlandse taal te ontwikkelen. Daarnaast maakt de statushouder ook kennis te maken met het reilen en zeilen van de Nederlandse werkomgeving. Deze taalstage kan aanvullend op de inburgeringslessen worden uitgevoerd.

Amaryllis

Met ingang van 1 april 2017 is binnen Amaryllis het team statushouders actief. Dit team werkt bovenstedelijk en biedt statushouders ondersteuning bij de dagelijkse structuur. In de caseload van Amaryllis zitten statushouders met verminderde zelfredzaamheid en meervoudige problematiek. Statushouders met enkelvoudige vragen worden doorverwezen naar de Buurtservicepunten, het Opvoedpunt, Jonge Ouders groepen etc. De ondersteuning van de jonge Eritrese statushouders is het meest intensief, omdat veel tijd gaat zitten in het winnen van vertrouwen. De cultuur van het land van herkomst staat ver af van die van onze westerse samenleving. Daarnaast zijn deze jongeren vaak laag opgeleid en spreken geen Engels. De Nederlandse taal beheersen ze ook nog onvoldoende om goed te kunnen communiceren.

Voor de groep die meer specialistische zorg nodig heeft, is het moeilijk om een 2^e lijns zorgaanbieder te vinden, vanwege het gebrek aan specifieke kennis over de cultuur of achtergrond van de statushouder bij deze organisaties. De indruk bestaat dat de 2e lijn geen prioriteit geeft aan het ontwikkelen van meer deskundigheid.

Eind 2017 hebben 200 huishoudens in meer of mindere mate een beroep gedaan op de ondersteuning van het Team Statushouders. Het betreft hoofdzakelijk één- of tweepersoonshuishoudens, maar in het kader van gezinshereniging zal de samenstelling in 2018 gaan veranderen.

Amaryllis initieert een tweewekelijks casuïstiek overleg over statushouders. Naast het team statushouders zijn bij dit overleg Sociale Zaken, KCC, Vluchtelingenwerk, Jade Nidos vertegenwoordigd. In dit overleg worden casussen besproken en plannen opgesteld voor een effectieve begeleiding. Voor AMV's geldt dat zij vanaf de leeftijd van 17½ al worden besproken in het casusoverleg, zodat de overdracht van verantwoordelijkheden op de 18^e verjaardag van de jongere soepeler zal verlopen. Zie hiervoor ook het onderwerp Alleenstaande minderjarige vreemdelingen.

Ketenpartners

De regie in de keten is belegd bij Sociale Zaken en Amaryllis. De sector Toegang heeft - vanuit de regie over de keten - afspraken gemaakt, overeenkomsten gesloten en subsidies verleend aan diverse partners die betrokken zijn bij de integratie van statushouders. Deze ketenpartners zijn onder de regie van Sociale Zaken en Amaryllis inzetbaar. Hierna volgt per ketenpartner een korte beschrijving van de rol, taak, relatie en stand van zaken op dit moment.

Woningbouwcorporaties

De gemeente moet de aan Leeuwarden gekoppelde statushouders een woningaanbod doen. Met de Woningbouwcorporaties Elkien en Woon Friesland heeft de gemeente hierover prestatieafspraken gemaakt. De woningbouwcorporaties stellen een afgesproken deel van de vrijgekomen woningen beschikbaar voor statushouders die uitstromen uit de AZC's. Het gaat om de eerste vestiging, in het kader van de realisatie van de huisvestingstaaktelling. In Leeuwarden zijn met name woningen voor alleenstaanden beschikbaar. De doorstroom en mutatie binnen en daarmee de beschikbaarheid van de eengezinswoningen ligt zeer laag. Voor 2018 wordt ingezet op dezelfde afspraken als 2017. De taakstelling voor 2018 zal naar verwachting 162 zijn. De sectoren Bouwen & Wonen en Toegang werken nauw samen in dit dossier.

Klant Contact Centrum gemeente Leeuwarden

Het KCC is betrokken bij de eerste stappen die de statushouder zet in de gemeente. Het gaat dan om het aanvragen van een uitkering voor levensonderhoud en het verstrekken van een inrichtingskrediet voor het inrichten van de toegewezen woning. En eventueel om het doorbetalen van de vaste lasten via inhouding op de uitkering. Dit alles vindt plaats in samenwerking met Vluchtelingenwerk (18+) en Jade/Nidos (18-). KCC heeft werkinstructies op basis waarvan de aanvragen voor uitkering en krediet vlot kunnen worden afgehandeld.

Stichting Vluchtelingenwerk

Met Vluchtelingenwerk hebben we een overeenkomst afgesloten voor het bieden van maatschappelijke begeleiding aan statushouders van 18 jaar en ouder die uitstromen vanuit een AZC. Deze overeenkomst omvat naast maatschappelijke begeleiding ook het deel vestiging. Dat wil zeggen dat Vluchtelingenwerk samen met de woningbouwcorporatie aan de statushouder het woningaanbod doet uit naam van de gemeente en met de statushouder zorgt dat de woning wordt ingericht en dat er wordt verhuisd. Dit is inclusief het inschrijven bij de gemeente en het aanvragen van een uitkering.

Het bieden van maatschappelijke begeleiding is een wettelijke taak die wordt uitgevoerd vanuit de Wet Inburgering. Bij maatschappelijke begeleiding gaat het om praktische ondersteuning en coaching bij de dingen van alledag en de kennismaking met de lokale samenleving. Daarnaast wordt ook praktische hulp geboden bij het starten van de inburgering. De maatschappelijk begeleider zal de integratie en participatie stimuleren. Maatschappelijke begeleiding past binnen en sluit aan op het persoonlijke plan van de statushouder dat onder regie van Sociale Zaken en Amaryllis wordt uitgevoerd.

Vluchtelingenwerk zet vrijwilligers in voor het uitvoeren van de maatschappelijke begeleiding. Om de grote instroom op te kunnen vangen is met succes ingezet op het werven en opleiden van vrijwilligers. Van minder dan tien vrijwilligers in 2015 is het vrijwilligersbestand gegroeid naar ruim 60 in het 1^e kwartaal 2017. Inmiddels zijn er ook weer vrijwilligers gestopt, soms omdat de problematiek toch te lastig was, maar meestal omdat mensen door de aantrekkende economie weer een betaalde baan hebben gevonden en dat niet meer kunnen combineren met vrijwilligerswerk. In oktober 2017 zijn er nog 50 vrijwilligers actief.

Het aantal statushouders (volwassenen) waarvoor gedurende 2016 is gestart met maatschappelijke begeleiding is 195. Gedurende 2017, t/m 3^e kwartaal zijn dat er 87.

Nadat statushouders zijn gehuisvest, moet het nodige regelwerk gebeuren. Statushouders moeten worden aangemeld bij een huisarts en tandarts. Dat loopt niet altijd soepel. Huisartsen en tandartsen voorzien problemen (taal en cultuur). En het feit dat er in Leeuwarden een tekort is aan huisartsen, maakt het extra lastig. Dit probleem is bekend bij de zorgverzekeraars. Maar mensen die echt zorg nodig hebben, moeten door een huisarts worden geholpen en de kosten worden door de zorgverzekeraar vergoed.

Niet alle statushouders kunnen in de stad worden gehuisvest. Met name voor gezinnen is niet altijd passende woonruimte in de stad en moet worden uitgeweken naar de omliggende dorpen. Dat betekent dat er gereisd moet worden. De inburgeringslessen en de ISK zijn in de stad. Het leren fietsen en het juist toepassen van de verkeersregels is een punt van aandacht.

Nu de gezinshereniging op gang komt, krijgen de vrijwilligers soms ook te maken met de huiselijke problemen van de statushouders. Niet elke hereniging is een blij weerzien. Zie ook het onderwerp Gezinshereniging onder het hoofdstuk Overige aandachtspunten.

Vluchtelingenwerk ontvangt jaarlijks een subsidie voor de inrichting van een juridisch spreekuur voor statushouders en uitgeprocedeerde asielzoekers. Dit is een laagdrempelige voorziening in Leeuwarden waar statushouders, asielzoekers en vluchtelingen die nog in procedure zitten, terecht kunnen met hun juridische vragen op het gebied van naturalisatie, verlenging verblijf, gezinshereniging e.d. Vanuit dit juridisch loket wordt ondersteuning en begeleiding geboden, maar het levert ook op dat er zicht blijft op de doelgroep en hun problematiek. Vanwege de verhoogde instroom van asielzoekers in de afgelopen jaren is er een toename van juridische vragen.

Stichting Support Fryslân en Stichting VerbindMij

Als uitkomst van een offertetraject zijn met Support Fryslân en VerbindMij overeenkomsten gesloten voor het bieden van maatschappelijke begeleiding aan statushouders die bijna 18 jaar zijn en zullen gaan uitstromen uit de KWE'S van Jade. De insteek van Support Fryslân is vanuit een maatjesproject. Op moment van deze rapportage biedt Support Fryslân aan ruim 20 jongeren deze vorm van maatschappelijke begeleiding. VerbindMij biedt maatschappelijke begeleiding vanuit de benadering van het mentorschap en biedt op dit moment aan 5 jongeren maatschappelijke begeleiding. De aanpak om de maatschappelijke begeleiding al voor de 18^e verjaardag te starten, zodat maatje of mentor meegaat in de overgang vanuit de KWE naar een zelfstandig bestaan, werkt goed.

Wellzo

Wellzo ontvangt gedurende 2017 een incidentele aanvullende subsidie van de gemeente voor additionele inzet ten behoeve van statushouders. De subsidie is bedoeld voor het uitvoeren van:

- Bemiddeling naar sport/dagactiviteiten/vrijwilligerswerk
- Ontmoetingsplatform
- Taalondersteuning
- Coördineren burgerinitiatieven

In de halfjaarrapportage heeft Wellzo aangegeven dat de taalondersteuning door een groot aantal statushouders wordt bezocht. Maar ook de bemiddeling naar vrijwilligerswerk en vrijetijdsbesteding loopt beter dan aanvankelijk werd verwacht.

Van de groep doen 85 statushouders mee met de taalactiviteiten. Het gaat hierbij om extra taal oefening, aanvullend op de inburgeringslessen. Er doen 47 statushouders mee aan sportactiviteiten, waarbij zwemmen/zwemles en voetbal bovenaan staan.

66 statushouders hebben een andere vorm van vrijetijdsbesteding gevonden.

Als statushouders zich voldoende kunnen redden met de Nederlandse taal, dan zijn ze bemiddelbaar voor vrijwilligerswerk. Inmiddels zijn 16 statushouders als vrijwilliger aan de slag, o.a. bij Zorggroep Noorderbreedte. En 51 statushouders staan ingeschreven voor vrijwilligerswerk

Voor de taalactiviteiten zijn 28 vrijwilligers actief. Daarnaast zijn er ook vrijwilligers die via een maatjesproject worden ingezet en een oogje in het zeil houden bij statushouders die dat nodig hebben. Dit is voor statushouders die in principe zelfredzaam zijn, maar nog best een steuntje in de rug kunnen gebruiken.

Wellzo is betrokken bij 19 burgerinitiatieven. Voorbeelden van deze initiatieven zijn 'Meat & eat' en het Participatieproject van Fryslân Photo.

Samenvattend overzicht van de resultaten:

Participatie activiteiten	aantal
taalactiviteiten	85
sportactiviteiten	47
vrijtijdsbesteding	66
aan de slag als vrijwilliger	16
ingeschreven voor vrijwilligerswerk	51

Friesland College

Het Friesland College voert met ingang van 1 oktober 2017 het aanbieden van het participatieverklaringstraject uit. In een traject van 4 dagdelen maakt de statushouder kennis met de kernwaarden van de Nederlandse samenleving: vrijheid, gelijkwaardigheid, solidariteit en participatie. Door het ondertekenen van de participatieverklaring verklaart de statushouder kennis te hebben genomen van deze kernwaarden en spelregels van de Nederlandse samenleving en dat hij of zij deze zal respecteren.

De gewijzigde Wet Inburgering die op 1 oktober 2017 in werking is getreden, stelt dat gemeenten in het kader van maatschappelijke begeleiding een participatieverklaringstraject moeten bieden. Het ondertekenen van de Participatieverklaring is met ingang van deze wetswijziging een verplicht onderdeel van het inburgeringsexamen. Binnen een jaar na vestiging moet de statushouder het traject hebben doorlopen en de verklaring hebben ondertekend. Gebeurt dit niet, dan kan DUO een boete opleggen aan de statushouder.

Gedurende de periode oktober 2016 tot en met juni 2017 heeft de gemeente participatieverklaringstrajecten aangeboden in de vorm van een pilot via Tûmba. Hiervoor zijn 205 statushouders uitgenodigd. Deelname was gedurende de pilot nog verblijvend en niet iedereen heeft van de uitnodiging gebruik gemaakt. Van de 205 statushouders die zijn uitgenodigd hebben 107 het traject gevolgd en de verklaring ondertekend.

Vanaf oktober 2017 worden alle inburgeringsplichtige statushouders uitgenodigd voor het volgen van het participatieverklaringstraject. Ook de statushouders voor wie het nog geen verplicht onderdeel is, maar die niet in de pilot hebben kunnen meedoen geldt dat ze een uitnodiging zullen ontvangen.

Op deze manier hebben de statushouders van de afgelopen twee jaar allemaal de gelegenheid om kennis te nemen van de kernwaarden van de Nederlandse samenleving.

Gemeenten krijgen toegang tot het ISI (Informatie Systeem Inburgering) om inburgeringsplichtigen te kunnen volgen.

Kredietbank Nederland

Bij het aanvragen van een uitkering kan er voor worden gekozen om de vaste lasten op de uitkering te laten inhouden en te laten doorbetalen. Het gaat dan om huur, gas/licht en water. Statushouders maken hier veel gebruik van. Ook is het mogelijk om het product 'inkomensbeheer' van de KBNL in te zetten. In dit geval wordt de uitkering overgedragen aan de KBNL en worden ook andere vaste lasten, zoals verzekeringspremies inhouden en afgedragen en ontvangt men een soort van leefgeld. Inkomensbeheer is een

product dat via de sociale wijkteams beschikbaar is voor iedere inwoner die dat nodig heeft. Met de KBNL is de afspraak gemaakt dat inkomensbeheer voor statushouders ook preventief kan worden ingezet. Aan inkomensbeheer kan ook financiële begeleiding worden gekoppeld.

Ondanks de mogelijkheden die er zijn om schulden te voorkomen, zijn er signalen dat statushouders in een problematische schuldensituatie terecht zijn gekomen. Wat hiervan de oorzaak is, moet worden onderzocht. Mogelijk wordt onvoldoende gebruik gemaakt van de preventieve maatregelen, maar het zou ook andere oorzaken kunnen hebben. Het vermoeden bestaat dat mensen bedragen overmaken naar familie in het land van herkomst of onder bedreiging nog betalen aan de mensensmokkelaars.

GGD

Gezondheidszorg is een van de onderwerpen die benoemd en beschreven zijn in het Uitwerkingsakkoord verhoogde asielinstroom. De decentralisatie-uitkering die gemeenten ontvangen vanuit dit uitwerkingsakkoord is mede hiervoor bedoeld.

De GGD heeft in dit kader een plan ontwikkeld met als doel de gezondheid van statushouders te bevorderen en eventuele gezondheidsrisico's te verkleinen. Voor de uitvoering heeft de GGD een claim gelegd op de rijksmiddelen uit het bestuursakkoord. Het gaat om € 359 per in 2017 gehuisveste statushouder. Deze vergoeding is dus eenmalig en vervalt per 1-1-2018.

GGD heeft voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd over gezondheidszorg, hygiëne en seksuele gezondheid. De voorlichting heeft plaatsgevonden bij het ROC (inburgeringslessen), ISK, OJO, KWG/KWE. Hier is een tolk bij aanwezig. Er wordt gewerkt met groepen van 10-15 personen, om op die manier ook discussie te kunnen aangaan. De voorlichting bij de ISK wordt in grotere groepen gedaan en daar levert ook het COC een bijdrage aan. In totaal zijn zo'n 300 statushouders uitgenodigd voor het bijwonen van deze bijeenkomsten. Uit de terugkoppeling blijkt dat de voorlichting over hygiëne (persoonlijk, huis en voedsel) voor met name de Eritrese statushouders veel nieuwe informatie geeft. Hetzelfde geldt voor de voorlichting over seksuele gezondheid. Hier zijn veel vragen over, vooral over zwangerschap.

GGD zal de beschikbare uren die in 2017 niet worden benut inzetten in 2018.

Meaningful waiting

Divosa heeft geld beschikbaar gesteld voor de arbeidsmarktregio's om daarmee een project op te zetten voor 'meaningful waiting'. Het doel van dit project is om te onderzoeken hoe de wachttijd - d.w.z. de tijd tussen het moment dat de statushouder aan de gemeente is gekoppeld en het moment van daadwerkelijke vestiging in die gemeente - zinvol kan worden benut. Bijvoorbeeld door alvast kennis te maken en mogelijk al een traject richting participatie/werk in gang te zetten. Statushouders worden zoveel mogelijk bij een gemeente in de buurt van een AZC uitgeplaatst.

Leeuwarden is een van de arbeidsmarktregio's heeft die een projectleider heeft benoemd. Jammer genoeg is door ziekte van de projectleider het project nog niet in het gewenste stadium. Er is een opvolger geregeld en we gaan een inhaalslag maken.

Alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV's)

Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen (AMV's) zijn kinderen die zonder ouders of een andere persoon die het gezag over de jongere heeft naar Nederland zijn gekomen om asiel aan te vragen. Het COA en het NIDOS dragen gezamenlijk de verantwoordelijkheid voor de jongere. Vanaf het moment van de 18^e verjaardag gaat de verantwoordelijkheid over naar de gemeente.

Tot hun 18^e verjaardag vallen AMV's onder het voogdijschap van Nidos. De dagelijkse begeleiding wordt uitgevoerd door Jade Zorggroep die hier door Nidos voor is gecontracteerd. Kinderen in de leeftijd van 14 tot 16 jaar worden opgevangen in Kinder Woon Groepen (KWG), waar 24 uur per dag begeleiding aanwezig is. Jongeren van 16 en 17 jaar worden opgevangen in Kleine Woon Eenheden (KWE). Hier is op doordeweekse dagen een aantal uren begeleiding aanwezig. Over het algemeen in de middag en de vroege avond. Maar het kan voor meer uren of op andere tijden zijn als dat beter aansluit op de situatie.

Naast opvang in KWG's en KWE's is er sprake van opvang in pleeggezinnen. Dit kan in alle leeftijdscategorieën voorkomen. De pleeggezinnen zijn altijd van niet-Nederlandse afkomst. In ieder geval één van de pleegouders heeft een migratie-achtergrond, maar meestal beide. En bij voorkeur is het gezin afkomstig uit hetzelfde land of hetzelfde gebied als de AMV. Het idee hierachter is dat dergelijke gezinnen voor wat betreft cultuur en de eetgewoonten dicht bij de jongere staan. Binnen de groep pleeggezinnen bestaan netwerkwerkgezinnen, in deze gevallen is er sprake van een familierelatie tussen het gezin en de AMV die wordt opgevangen.

In alle gevallen eindigt het voogdijschap - en daarmee ook de dagelijkse begeleiding - op de dag dat de jongere de leeftijd van 18 jaar bereikt. Vanaf dat moment valt de jongere onder de verantwoordelijkheid van de gemeente. Er is dus veel aan gelegen om ervoor te zorgen dat het overgaan van verantwoordelijkheden soepel verloopt. In het ideale geval stroomt de jongere vlak voor zijn of haar verjaardag uit naar een eigen bestaan en kan hij of zij zelfstandig functioneren.

Voor een groot deel van de AMV's loopt een procedure van gezinshereniging. En in een aantal gevallen heeft gezinshereniging ook al plaatsgevonden. Gezinshereniging bestaat er in dit geval uit dat de ouders en mogelijk ook broers en zussen overkomen naar Nederland. Gezinshereniging heeft z'n eigen problematiek. Zie hoofdstuk Overige onderwerpen.

Convenant

Gedurende het eerste halfjaar van 2017 zijn flinke stappen gezet in een gezamenlijke aanpak van de 'warme overdracht' van AMV's. Dit heeft uiteindelijk geleid tot een convenant tussen Nidos (voogd), Jade (begeleider) en gemeente. Dit convenant vertaalt de 'handreiking AMV's die 18 jaar worden' van de VNG naar lokale afspraken tussen de drie partijen. In het convenant is beschreven welke organisatie welke verantwoordelijkheden heeft als het gaat om een soepele overdracht.

In de vergadering van 18 juli 2017 is het convenant door B&W vastgesteld.

Opvanglocaties

In de KWE's van Jade in Leeuwarden, verdeeld over 10 locaties, is plaats voor zo'n 50 jongeren in de leeftijdscategorie van 16-17. Jongeren die de leeftijd van 18 jaar bereiken stromen uit. De vrijgekomen plaatsen kunnen dan worden ingenomen door nieuwe instroom. De instroom neemt momenteel echter af en Jade heeft besloten dat er binnenkort opvanglocaties zullen worden gesloten. De jongeren die nu worden opgevangen stromen nog wel uit tussen nu en maximaal 2 jaar.

De kwaliteit van begeleiding en toezicht in de opvanglocaties is zorgelijk te noemen. Dit is ook het landelijke beeld. Dit kan deels worden verklaard doordat Jade te weinig uren beschikbaar heeft, wat gerelateerd kan worden aan ontoereikende financiering van het rijk. Toch denken we dat het beperkte aantal uren kwalitatief beter kan worden ingezet. Jade en Nidos zijn door de gemeente aangesproken op de tekortkomingen en hebben verbetering toegezegd.

Monitoring

Taakstelling huisvesting

De taak om statushouders te huisvesten ligt bij gemeenten. De gemeente moet de aan de gemeente gekoppelde statushouders een woningaanbod doen. Ook de AMV's tellen mee voor de taakstelling, op voorwaarde dat ze na hun 18^e verjaardag in de gemeente gehuisvest blijven. Zie ook het hoofdstuk over AMV's.

Per halfjaar wordt door het rijk de taakstelling voor het aantal te huisvesten statushouders per gemeente vastgesteld. De taakstelling voor 2016 voor Leeuwarden was 299, de taakstelling 2017 bedraagt 159. Op peildatum 1 oktober 2017 moeten nog 13 statushouders worden gehuisvest om deze taakstelling volledig te hebben gerealiseerd. De taakstelling 2017 gaat gehaald worden.

	taakstelling			realisatie			+/-
	1e hj	2e hj	totaal	1e hj	2e hj	totaal	
tm 2014							143
2015	98	104	202	14	42	56	-3
2016	139	160	299	140	149	289	-13
2017 *	90	69	159	128	31	159	-13
			660			504	

* Realisatie 2017 is tot en met september; de + of - aan het eind van een jaar wordt verrekend met het jaar erop volgend. De totaalstand 2017 wordt medio februari verwacht vanuit de COA.

Voor het eerste halfjaar 2018 is de taakstelling vastgesteld op een aantal van 100. Dit is inclusief de herindelingsgemeenten. Voor het tweede halfjaar 2018 is voorlopig een aantal van 62 vastgesteld. De instroom van nieuwe statushouders, dat wil zeggen nieuwe asielaanvragen neemt af. Het gaat nu vooral om gezinshereniging. Dat is ook de reden waarom de taakstelling voor het eerste halfjaar 2018 weer is toegenomen.

Vanwege het goede aanbod aan onderwijs en opleiding, maar ook vanwege de huisvestingsmogelijkheden heeft de gemeente de afspraak met het COA dat vooral de jongere statushouders, alleenstaanden of stellen, aan Leeuwarden worden gekoppeld. De statistieken van dit moment geven aan dat 83% van de instroom op het moment van vestiging jonger is dan 27. Een groot deel hiervan valt binnen de categorie 18-21 jaar.

De stad Leeuwarden is het meest geschikt voor 1 of twee persoonshuishoudens of kleine gezinnen. De omliggende dorpen hebben een beter aanbod in woningen voor de wat grotere gezinnen.

Samenstelling instroom

Gedurende de periode 1 januari 2015 tot en met september 2017 zijn in totaal 504 statushouders gehuisvest.

Samenstelling in leeftijd (op het moment van huisvesting):

27 jaar en ouder	85	17%
21 tm 26 jaar	136	27%
18 tm 20	112	22%
12 tm 17	112	22%
Jonger dan 12	59	12%

Samenstelling naar land:

Eritrea	222	44%
Syrië	154	31%
Overig	128	25%

(In totaal zijn statushouders uit 25 verschillende landen afkomstig)

Waar zijn de statushouders gehuisvest:

Binnenstad	69
Vrijheidswijk	47
Bilgaard	38
Camminghaburen	34
Dorpen	30
Heechterp	28
Nijlân	26
Grou e.o.	22
Tjerk Hiddes & Cambuursterhoek	19
Vlietzone	19
Schieringen	18
Schepenbuurt	17
Oldegaleen & Bloemenbuurt	16
Valeriuskwartier & Magere Weide	14
Achter de Hoven	12
overige wijken, incl. Jadelocaties	95

Overige aandachtspunten

Gemeentelijke herindeling

Met ingang van 1-1-2018 worden de gemeente Leeuwarderadeel en deel van de gemeente Littenseradeel toegevoegd aan de gemeente Leeuwarden. Deze uitbreiding betekent ook een uitbreiding van de taakstelling en van het aantal gehuisveste statushouders.

Beide herindelingsgemeenten hebben aangegeven inmiddels al aan de taakstelling 2017 te hebben voldaan of zelfs daarop voor te lopen. Er zullen geen nieuwe koppelingen tot stand worden gebracht, met uitzondering van lopende gezinsherenigingen.

Vanuit Leeuwarderadeel zullen er 11 statushouders overkomen naar Leeuwarden, vanuit Littenseradeel zijn dat er 5.

Veiligheid en overlast

De opvang van AMV-ers geeft soms overlast, met name in de wijk Aldân. In september is er overleg geweest met de wijkagent, de woningcorporatie, gemeente en Jade. De wisselingen bij de medewerkers van Jade heeft geen goed aan gedaan aan de continuïteit van begeleiding in de KWE's en heeft effect gehad op de verhoudingen met de wijk. De organisatie van Jade lijkt nu in een rustiger vaarwater te zijn beland. Omdat er sprake is van krimp zal Jade teruggaan in het aantal opvanglocaties. Daarnaast heeft Jade een instroombeleid ingevoerd, waarbij wordt gekeken welke groepen jongeren het best in welke wijk passen. Op deze manier moet de overlast worden teruggebracht. Om een vinger aan de pols te houden krijgt het eerder genoemde overleg tussen politie, corporatie, gemeente en Jade een vervolg, eind 2017. En de wijkagent houdt voortdurend de situatie in het oog.

Voor het overige blijft het voor wat betreft meldingen van overlast bij incidenten. Wel is er een grote zorg over de integratie van statushouders die afkomstig zijn uit Eritrea.

Gezinshereniging

Het aantal asielprocedures is sterk afgenomen. De taakstelling voor gemeenten is dan ook gedaald. Het merendeel van de te huisvesting bestaat momenteel uit gezinshereniging.

Voor statushouders die nog geen 18 jaar zijn, bestaat gezinshereniging uit de ouders van de jongere en eventueel broers en zussen. Voor statushouders van 18 jaar en ouder gaat het bij gezinshereniging om de eigen partner en eventueel eigen kinderen.

Vanuit de IND is er een samenwoonvereiste. De IND gaat ervan uit dat als iemand gezinshereniging aanvraagt, hij of zij ook daadwerkelijk gaat samenwonen met de gezinsleden die overkomen.

Het komt voor dat meteen na de hereniging echtscheiding wordt aangevraagd. Beide partners hebben wel meegewerkt in de gezinsherenigingsprocedure, in het belang van de kinderen. Maar de verhoudingen tussen beide partners zijn soms zo verstoord dat niet aan de samenwoonvereiste kan worden voldaan. In die situaties moeten we dan een uitzondering maken.

In het geval van AMV'-ers is het niet altijd wenselijk dat de jongere teruggaat naar een situatie van samenwonen met ouders, broers en zussen. Het komt het regelmatig voor dat de jongere al zolang zelfstandig is geweest - d.w.z. zonder zijn ouders heeft gefunctioneerd - dat het samenwonen met ouders niet meer gaat. Voor jongeren geldt een uitzondering op de samenwoonvereiste. Zij kunnen zelfstandig (blijven) wonen. De IND gaat ervan uit dat in dergelijke situaties toch nog steeds sprake is van een gezinsverband.

Inburgering

Vanaf de wetswijziging in 2013 ligt de verantwoordelijkheid voor de inburgering volledig bij de statushouder zelf. Dat wil zeggen dat de statushouder zelf moet zorgen dat hij of zij voldoende kennis opdoet om te kunnen slagen voor het inburgeringsexamen. Hij of zij kan bij DUO een lening aanvragen om inburgeringslessen, waaronder ook taallessen te kunnen volgen. Slaagt hij of zij voor het examen, dan wordt de lening omgezet in een gift.

Het ondertekenen van de Participatieverklaring maakt met ingang van 1 oktober 2017 deel uit van het inburgeringsexamen. Als de statushouder hier niet aan voldoet, volgen sancties vanuit DUO. De statushouder krijgt een boete opgelegd en zal niet slagen voor zijn inburgeringsexamen.

Het aanbieden van een participatieverklaringstraject, voorafgaand aan de ondertekening van de Participatieverklaring is een wettelijke taak van de gemeente.

Voor de wetswijziging van 2013 had de gemeente een handhavingsplicht op de inburgering. Vanuit deze groep zijn nog steeds 43 personen in beeld bij Sociale Zaken. De gemeente heeft vanuit de nieuwe wet geen rol meer in de handhaving.

Financiën

Voor de uitvoering van de integratie en participatie, zoals beschreven in het plan van aanpak zijn structurele en incidentele middelen beschikbaar.

Structurele vergoeding

Voor de uitvoering van de wettelijke taken in het kader de maatschappelijke begeleiding en het participatieverklaringstraject ontvangen gemeenten een vergoeding van € 2.370 per gehuisveste, inburgeringsplichtige statushouder. Vanaf 1 oktober 2017 - het moment dat de gewijzigde Wet Inburgering van kracht wordt - is dit in de vorm van een decentralisatie-uitkering. Het bedrag wordt jaarlijks via de meicirculaire bekend gemaakt en beschikbaar gesteld.

Incidentele vergoeding

Gedurende 2016 en 2017 ontvangt de gemeente in de vorm van een decentralisatie-uitkering incidentele middelen van het rijk, voortvloeiend uit het Uitwerkingsakkoord. Het bedrag is € 4.430,- per gehuisveste statushouder en bestaat uit een vergoeding van € 1.581,- voor integratie en participatie en een vergoeding van € 2.849,- voor 'partieel effect gemeentefonds'. Dit laatste houdt in dat het dient ter dekking voor de extra kosten die gemeenten maken als gevolg van de verhoogde instroom op budgetten uit de algemene uitkering worden gefinancierd, zoals de bijzondere bijstand.

Toename kosten bijzondere bijstand

Bijzondere bijstand is een van de posten waar een toename van de kosten is te zien als gevolg van de verhoogde asielinstroom. Deze toename is deels voor de kosten van inrichting en vestiging. Maar het merendeel van de toename bestaat uit extra kosten voor uitkeringen voor levensonderhoud aan jongeren tot 21 jaar. Op een totaal aan uitgaven bijzondere bijstand in het tweede kwartaal, is een bedrag van € 388.000 toe te rekenen aan uitkeringen de verhoogde instroom van statushouders. Daarvan heeft een bedrag van € 262.400 betrekking op uitkeringen voor levensonderhoud voor personen jonger dan 21 jaar.

Jongeren tot 21 jaar komen in principe niet voor bijstand in aanmerking, tenzij de onderhoudsplicht van ouders niet geëffectueerd kan worden. Dat is bij jonge statushouders het geval. En Leeuwarden heeft veel jonge statushouders. Als jongeren studiefinanciering ontvangen, vervalt de uitkering uit de bijzondere bijstand. Het is echter niet reëel om te denken dat de jongeren binnen een paar maanden in staat zijn om in te stromen op een opleiding waar studiefinanciering voor geldt. De extra kosten qua uitkeringen lopen in 2018 nog door.

* * * * *